مجله دانشگاه علوم پزشکی جیرفت

سال ۳ (۱)، خرداد ۱۳۹۶، صفحه ۴۶-۳۹

مقاله پژوهشی

اثربخشی شناخت‌درمانی و واقعیت‌درمانی به روش گروهی بر کاهش افت تحصیلی دانش‌آموزان دختر بی‌سرپرست و بدسرپرست دوره راهنمایی

حسن غریبی[۱]، چنگیز رستمی[۲*]، عدالت کریمیان[۳]، جلال غریبی[۴]، هیوا محمودی[۵]

[۱] استادیار گروه روانشناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه پیام نور تهران، تهران، ایران

[۲] کارشناس ارشد روانشناسی بالینی، شبکه بهداشت و درمان شهرستان کامیاران، دانشگاه علوم پزشکی کردستان، سنندج، ایران

[۳] دانشجوی دکترای مشاوره شغلی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه علوم و تحقیقات تهران، تهران، ایران

[۴] دکترای تخصصی فلسفه تعلیم و تربیت، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه فرهنگیان تهران، تهران، ایران

[۵] استادیار گروه روانشناسی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد سقز، سقز، ایران

چکیده

مقدمه: یکی از مهم‌ترین مسائل و مشکلات نظام‌های آموزشی افت تحصیلی است که آثار ناگواری از لحاظ مالی و نگرشی بر نظام آموزشی، خانواده و دانش‌آموزان به‌جای می‌گذارد. هدف از این مطالعه تأثیر مشاوره گروهی شناخت درمانی و واقعیت درمانی مشاوره گروهی بر افت تحصیلی دانش آموزان بی‌سرپرست و بد سرپرست در مدارس راهنمایی دخترانه بود.

روش کار: پژوهش حاضر تجربی از نوع پیش‌آزمون - پس‌آزمون با گروه کنترل بود. جامعه آماری شامل کلیه دانش‌آموزان دختر بد سرپرست و بی‌سرپرست دارای افت تحصیلی مدارس راهنمایی شهرستان سقز در سال تحصیلی ۹۴-۹۳ بودند. تعداد ۴۵ نفر با استفاده از نمونه‌گیری هدفمند از بین دانش آموزان دارای افت تحصیلی انتخاب و به‌صورت تصادفی در دو گروه آزمایش و یک گروه کنترل جایگزین شدند گروه های آز مایش در معرض ۸ جلسه ۹۰ دقیقه‌ای واقعیت‌در مانی و شناخت‌درمانی طی دو ماه و هر هفته یک جلسه قرار گرفتند. جهت تحلیل داده‌ها از تحلیل کوواریانس چند متغیره و SPSS-22 استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج تحقیق نشان داد آموزش شناخت درمانی با ۲۶ درصد و واقعیت درمانی با ۱۹ درصد افزایش نمرات دانش آموزان در امتحانات نوبت دو همراه بود و بر نمرات تکوینی و نوبت دوم دانش آموزان دختر بد سرپرست و بی‌سرپرست تأثیر معنادار داشت ($p\leq ۰/۰۱$).

نتیجه‌گیری: از آموزش شناخت‌درمانی و واقعیت‌درمانی می‌توان برای بهبود وضعیت افت تحصیلی دانش‌آموزان بد سرپرست و بی‌سرپرست استفاده کرد.

کلید واژه‌ها : افت تحصیلی، شناخت درمانی، واقعیت درمانی

اطلاعات مقاله

دریافت : ۱۳۹۵/۰۸/۲۶

پذیرش : ۱۳۹۵/۱۱/۲۳

***مولف مسئول**

چنگیز رستمی

ایران، سنندج، دانشگاه علوم پزشکی کردستان، شبکه بهداشت و درمان شهرستان کامیاران.

تلفن: ۰۹۱۸۱۷۰۸۵۲۰

پست الکترونیک:

Rostamy_ch59@yahoo.com

[Downloaded from journal.jmu.ac.ir on 2026-11-10]

Journal of Jiroft University of Medical Sciences

Vol. 3, No. 1, June 2017, P.39-46

Original Article

Effectiveness Of Group Cognitive Therapy & Reality Therapy On Reducing Educational Failure On Orphan Students

Hasan Gharibi[1], Changiz Rostami [2*], Adalat Karimiyan [3], Javad Gharibi [4], Hiva Mahmoudi [5]

[1] Assistant professor, Faculty of Humanities,Payame Noor University,Tehran, Iran
[2] MSc in Psychology, Health Care System city of Kamyaran, Kurdistan University of Medical Sciences Sanandaj, Iran
[3] PhD student career counseling, Faculty of Education and Psychology, Islamic Azad University, Science and Research Branch, Tehran, Iran
[4] PhD in Philosophy of Education, Faculty of Education and Psychology, Farhangian University, Tehran, Iran
[5] Assistant Professor Department of Psychology, Faculty of Education and Psychology, Islamic Azad University, Saqez, Saqez, Iran

Abstract

Introduction: One of the problems of educational systems is the subject of academic failure that have unpleasant financially and attitude result on the students and their family. This study examined the training effectiveness of group counseling **c**ognitive therapy & reality therapy on reducing educational failure on the orphan students among the school students.

Methods: This research is an experimental study with a pretest and posttest and control groups were tested. Independent variable counseling cognitive therapy & realty therapy and dependent variable are educational failure. The population of study included all students who have educational failure in high school students in **S**aqqez city who have a bad family. Using a randomly selected sample of 45 and randomly in three groups of experimental and control. Experimental group for 8 sessions (1/30) hour training session cognitive therapy & realty therapy received every week of training and testing took about 2 months. The data collected by average score in formative and final. To show the difference between groups, were calculated the mean and standard deviation for the experimental and control group and Analysis of milt covariance was used for data analysis.

Results: The results showed that cognitive and reality therapy had a significant impact on developmental scores and the second, orphan and irresponsible girl.

Conclusion: Cognitive and reality therapy has an effect on reducing orphan and irresponsible girl student.

Keywords: academic failure, cognitive therapy, reality therapy

Article Info

Received: Nove. 16, 2016
Accepted: Feb. 11, 2017

***Corresponding Author:**

Changiz Rostami

Health Care System city of Kamyaran, Kurdistan University of Medical Sciences Sanandaj, Iran

Tel: 09181708520

Email:

rostamy_ch59@yahoo.com

Vancouver referencing:
Gharibi H,Rostami CH, Karimiyan A,Gharibi J, Mahmoudi H. Effectiveness Of Group Cognitive Therapy & Reality Therapy On Reducing Educational Failure On Orphan Students. *Journal of Jiroft University of Medical Sciences* 2017; 3(1): 39-46.

[Downloaded from journal.jmu.ac.ir on 2026-11-10]

مقدمه

امروزه بدون شک، توجه بیشتر به امر تعلیم و تربیت، مهم‌ترین عامل پیشرفت فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی است. تعلیم و تربیت، عهده آر ایجاد زمینه مناسبی جهت تسهیل و توسعه استعدادها و توانایی‌های افراد است. به این جهت است که بیشتر جوامع در تبیین هدف‌ها و اتخاذ روش‌های آموزشی، کلیه مساعی خود را به کار می‌برند. یکی از آفت‌های بزرگ تعلیم و تربیت هر نظامی که همه‌ساله به میزان زیادی، امکانات، منابع و استعدادهای بالقوه انسانی و اقتصادی را تلف می‌کند و اثرات غیرقابل جبرانی را در ابعاد فردی و اجتماعی به‌جا می‌گذارد، پدیده افت تحصیلی است (۱). افت تحصیلی به کاهش عملکرد از سطح رضایت‌بخش به سطحی نامطلوب گفته می‌شود (۲). پژوهشگران عوامل متعددی را درزمینه افت تحصیلی مؤثر دانسته‌اند (۳). خانواده اولین نهادی است که ارزش‌ها، هنجارها و رفتارهای اجتماعی در آن آموزش داده می‌شود، در صورت ایجاد اختلال در نظم خانواده کارکردهای آن نیز تحت تأثیر قرار می‌گیرند و در نهایت منجر به نابسامانی در خانواده می‌گردد. آنچه مسلم است خانواده نابسامان اثر مخرب فراوانی بر فرد و جامعه وارد می‌کند (۴). افت تحصیلی یکی از پیامدهای خانواده نابسامان و بد سرپرست می‌باشد و علاوه بر اتلاف منابع انسانی و مالی فراوان، تأثیر منفی بر بهزیستی ذهنی، روان‌شناختی و جسمانی دانش‌آموزان دارد (۵). در خانواده‌های نابسامان انکار، عدم ارضای نیازهای افراد، عدم انعطاف، فقدان صمیمیت، روابط نامطلوب، حاکمیت مقررات خشک، جنگ قدرت و نبود آزادی حاکم است (۵).

بسیاری از مشکلات تحصیلی ناشی از وضعیت روانی نامساعد و تصورات منفی نسبت به خود است. اینکه فرد چه تصوری از خود و استعدادها و توانایی‌هایش دارد در تعیین هدف و میزان موفقیت و شکست او مؤثر است (۶)، کودکان چنین خانواده‌هایی اغلب باورها تحریف‌های شناختی در مورد خود دارند و در قبال وظایف خود مسئولیت‌پذیر نیستند.

مطالعات پژوهشی عموماً، نشان می‌دهند که احتمال افت تحصیلی در مورد دانش‌آموزانی که مورد مشاوره قرار می‌گیرند کمتر از بقیه است و ارائه مداخلات روان‌شناسی بر حضور بیشتر دانش آموزان در کلاس و مدرسه و موفقیت تحصیلی آنان مؤثر است (۱).

امروزه شناخت درمانی در زمره یکی از مرسوم‌ترین شیوه‌های درمانی در سطح جهان قرار گرفته است. در شناخت درمانی راه‌های تاز ه ای برای تفکر و رفتار فرد آموخته می‌شود تا جانشین روش‌های منفی اشتباهی او در رابطه با دنیا، آینده و خود او گردد. این روش کوتاه مدت و معطوف به حل مسائل جاری و زندگی فرد است (۷).

پیشینه پژوهش‌های مختلف حاکی از این است که شناخت مهمی در عواطف و رفتار انسان دارد و مداخلات شناختی نقش مهمی در تغییر شناخت، باورها و در نتیجه تغییر عواطف و رفتار افراد دارد بر اساس پژوهش‌های به عمل آمده شناخت درمانی در کاهش افسردگی (۸). کاهش اضطراب امتحان (۹)، کاهش اجتماع هراسی (۱۰)، نگرش مثبت نسبت به خود مؤثر بود (۱۱) در واقع افت تحصیلی در دیدگاه بک ناشی از باورها و عقاید غیرمنطقی نسبت به رویدادها و رفتارهاست و برای درمان افت تحصیلی بهترین راه تغییر باورهای آن‌ها است (۱۲).

واقعیت درمانی[1] گلاسر نیز یکی از مداخلات درمانی رایج در حوزه روانشناسی شناختی در راه توصیف انسان، تعیین قوانین رفتاری و چگونگی نیل به رضایت، خوشبختی و موفقیت محسوب می‌شود. در این شیوه درمان مواجه شدن با واقعیت، قبول مسئولیت، شناخت نیازهای اساسی، قضاوت اخلاقی درست بودن و یا نادرست بودن رفتار، تمرکز بر اینجا

[1].Reality therapy

[Downloaded from journal.jmu.ac.ir on 2026-11-10]

و اکنون، کنترل درونی و در نتیجه نیل به هویت توفیق که ارتباط مستقیمی با عزت نفس دارد مورد تأکید است (۱۳). واقعیت‌درمانی یک نظام کنترل درونی است و چرایی و چگونگی انتخاب گزینه‌هایی که جهت زندگی ما را تعیین می‌کنند تشریح می‌کند (۱۴).

در پژوهش بروشک (۱۵) نشان داد که واقعیت درمانی به شیوه گروهی بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان مدارس شبانه‌روزی راهنمایی شهرستان قوچان اثربخش است.

و در تحقیق نیکبخت (۱۶) در خصوص اثربخشی واقعیت درمانی گروهی بر افزایش انگیزش و کاهش اهمال‌کاری تحصیلی دانش آموزان نشان داد که این روش بر افزایش انگیزش تحصیلی تأثیر معناداری نداشته اما به‌طور معناداری موجب کاهش اهمال‌کاری تحصیلی گشته است.

تاکنون درزمینه افت تحصیلی تحقیقات زیادی در زمینه اثربخشی آموزش شناخت‌درمانی و واقعیت‌درمانی بر افت تحصیلی تحقیقات زیادی در دسترس نیست. با توجه به کمبود چنین تحقیقاتی در این زمینه ضرورت چنین تحقیقی احساس می‌شود. نتایج حاصل از این پژوهش می‌تواند در سازمان‌ها و مؤسسات مختلف آموزشی و درمانی مثل مراکز بهزیستی، دوره‌های آموزشی و مراکز آموزشی مورد استفاده واقع شود. بر این اساس دو فرضیه زیر در این مطالعه مورد آزمون قرار گرفت: ۱- شناخت درمانی موجب کاهش افت تحصیلی می‌شود. ۲- واقعیت درمانی موجب کاهش افت تحصیلی می‌شود.

روش کار

پژوهش حاضر تجربی از نوع پیش‌آزمون- پس‌آزمون با گروه آزمایش و گواه بود. جامعه آماری شامل کلیه دانش‌آموزان دختر راهنمایی بدسرپرست و بی‌سرپرست شهرستان سقز بود که در سال تحصیلی ۹۴-۹۳ مشغول به تحصیل بودند. روش نمونه‌گیری در این پژوهش تصادفی چند مرحله‌ای بود. با توجه به اینکه بین اندازه گروه و عمق رابطه ارتباط وجود دارد لذا بهتر است اندازه گروه بیش از ۱۰ الی ۱۲ نفر نباشد (۱۰) و با توجه به اهداف گروه و فنون مورد استفاده بر مبنای اصول شناخت درمانی و واقعیت درمانی، ۴۵ نفر از بین دانش‌آموزان دختر دارای افت تحصیلی انتخاب شدند. به این صورت که ابتدا لیست مدارس مشخص شدند و سپس به‌صورت تصادفی سه مدرسه انتخاب شدند، سپس به‌صورت هدفمند از هر مدرسه ۱۵ نفر انتخاب شدند و به‌صورت تصادفی در سه گروه (شناخت درمانی ۱۵ نفر)، (واقعیت درمانی ۱۵ نفر) و در گروه گواه ۱۵ نفر جایگزین شدند. برای سنجش افت تحصیلی از میانگین نمرات تکوینی، پایانی و نوبت دوم استفاده شد که به‌طور معمول در مدرسه برگزار می‌شد و هیچ‌گونه توجیهی برای معلمان درزمینه تغییر سؤالات خود و یا روش تدریس و نحوه پرسش صورت نگرفت یعنی به‌طور عادی روال کار طی شد.

برای تجزیه‌وتحلیل داده‌ها نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۲ استفاده شد. در قسمت آمار توصیفی میانگین و انحراف معیار داده‌ها به دست آمد و در قسمت استنباطی از تحلیل کوواریانس چند متغیره استفاده شد.

یافته‌ها

میانگین سنی افراد مورد بررسی در گروه آزمایش (۱/۶۰) ۱۵/۰۲ سال و در گروه کنترل (۱/۶۷) ۱۵/۰۷ سال بود.

همان‌طور که در جدول شماره ۱ مشاهده می‌شود میانگین و انحراف استاندارد دو گروه آزمایش (شناخت درمانی و واقعیت درمانی) و گروه کنترل در پیش‌آزمون، تکوینی، پایانی و نوبت دوم ذکر شده است. قبل از انجام تحلیل کوواریانس پیش‌فرض نرمال بودن داده‌ها محقق شد سپس آزمون کوواریانس به عمل آمد.

همان‌طور که در جدول شماره ۲ مشاهده می‌گردد، مقدار لامبدای ویلکز برای دو گروه به ترتیب برابر با ۰/۴۷ و ۰/۴۸ می‌باشد که در سطح ($P\leq$ ۰/۰۱) معنی‌دار است و نشان‌دهنده وجود تفاوت بین گروه‌هاست. همچنین مقدار آزمون (Box's M test) F=۱۴/۲۳ در سطح ($P\geq$ ۰/۰۵) معنی‌دار نیست و

[Downloaded from journal.jmu.ac.ir on 2026-11-10]

نشان‌دهنده برابری کوواریانس متغیرها در سه گروه است.

جدول ۱: شاخص‌های توصیفی نمره‌های آزمودنی‌های گروه‌های آزمایش و کنترل در دو گروه آموزشی (شناخت درمانی و واقعیت درمانی)

گروه		پیش‌آزمون	تکوینی	پایانی	نوبت دوم
		انحراف معیار± میانگین	انحراف معیار± میانگین	انحراف معیار± میانگین	انحراف معیار± میانگین
شناخت درمانی	۱۵	۱۰/۷۷ ± ۰/۸۰	۱۲/۰۱ ± ۰/۹۹	۱۰/۱۱ ± ۱/۴۲	۱۱/۳۱ ± ۱/۱۹
واقعیت درمانی	۱۵	۱۰/۹۰ ± ۰/۵۴	۱۲/۰۳ ± ۰/۶۵	۱۰/۰۲ ± ۱/۳۶	۱۱/۱۵ ± ۰/۸۷
کنترل	۱۵	۱۱/۵۷ ± ۰/۶۴	۱۳/۳۱ ± ۰/۴۳	۱۰/۹۶ ± ۰/۷۵	۱۲/۲۹ ± ۰/۵۲
کل	۴۵	۱۱/۰۸ ± ۰/۷۴	۱۲/۴۵ ± ۰/۹۴	۱۰/۳۶ ± ۱/۲۵	۱۱/۵۸ ± ۱/۰۲

جدول ۲: نتیجه آزمون تحلیل کوواریانس (مانکوا) در گروه شناخت درمانی و واقعیت درمانی

نام آزمون		مقدار	F	درجات آزادی	خطای درجات آزادی	سطح معنی‌داری
لامبدای	شناخت درمانی	۰/۴۷	۹/۱۷	۳	۲۵	۰/۰۰
ویلکز	واقعیت درمانی	۰/۴۸	۸/۷۳	۳	۲۵	۰/۰۰

جدول ۳: نتایج تحلیل مانکوا در رابطه با تأثیر شناخت درمانی برافت تحصیلی

شاخص منبع تغییرات	شاخص منابع آماری	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	میزان F	سطح معناداری	ضریب اتا
	تکوینی	۹/۸۶	۱	۴/۴۳	۳۹/۴۶	۰/۰۵۲۰	۰/۰۱۱
پیش‌آزمون	پایانی	۱۶/۹۳	۱	۸/۴۲	۲۳/۵۷	۰/۰۴۸۰	۰/۰۲۱
	نوبت ۲	۱۲/۷۳	۱	۶/۳۲	۳۰/۶۸	۰/۰۳۲۱	۰/۱۲۰
	تکوینی	۲/۴۲	۱	۱/۲۱	۹/۶۹	۰/۰۰۴	۰/۲۶۴
گروه	پایانی	۳/۰۴	۱	۲/۰۲	۰/۴۵	۰/۰۰۱	۰/۵۹۰
	نوبت ۲	۰/۳۶	۱	۰/۱۸	۰/۸۶	۰/۰۰۱	۰/۵۳۰

جدول ٤: نتایج تحلیل مانکوا در رابطه با تأثیر واقعیت درمانی بر افت تحصیلی

شاخص منبع تغییرات	شاخص منابع آماری	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	میزان F	سطح معناداری	ضریب اتا
	تکوینی	۲/۲۸	۱	۱/۱۴	۹/۶۶	۰/۰۰۶۹	۰//۴۵
پیش‌آزمون	پایانی	۱۴/۴۴	۱	۷/۲۲	۹/۴۴	۰/۰۷۶	۰/۰۰۴
	نوبت ۲	۶/۸۵	۱	۳/۴۳	۲۳/۷۱	۰/۶۱۰	۰/۱۹
	تکوینی	۵/۲۰	۱	۳/۱۰	۲۲/۰۵	۰/۰۰۱	۰/۴۵
عضویت گروهی	پایانی	۰/۰۸	۱	۰/۰۴	۰/۱۲	۰/۷۳۰	۰/۳۴
	نوبت ۲	۱/۹۰	۱	۱/۴۵	۶/۶۰	۰/۰۱۶	۰/۱۹

[Downloaded from journal.jmu.ac.ir on 2026-11-10]

نتایج جدول (۳) نشان می‌دهد، با کنترل اثرات نمرات پیش‌آزمون، تفاوت بین گروه آزمایش (شناخت درمانی) و کنترل در نمرات تکوینی، پایانی و نوبت دوم در سطح (p<۰/۰۱) معنی‌دار است و بیان‌کننده این مطلب است که آموزش شناخت درمانی بر نمرات تکوینی، پایانی و نوبت دوم مؤثر بوده است و با در نظر گرفتن ضریب اتا می‌توان نتیجه گرفت که ۰/۲۶ واریانس نمرات تکوینی، ۰/۵۹ واریانس نمرات پایانی و ۰/۵۳ واریانس نوبت دوم را تبیین می‌کند.

همان‌طور که در جدول (۴) مشاهده می‌گردد، با کنترل نمرات پیش‌آزمون، تفاوت بین گروه آزمایش (واقعیت درمانی) و کنترل در نمرات تکوینی و نوبت دوم در سطح (p<۰/۰۱) معنی‌دار است و بیان‌کننده این مطلب است که آموزش واقعیت درمانی بر تکوینی و نوبت دوم مؤثر بوده است و با در نظر گرفتن مجذور اتا، می‌توان گفت ۰/۴۵ این تغییرات نمرات تکوینی ناشی از تأثیر آموزش واقعیت درمانی است همچنین می‌توان گفت ۰/۱۹ این تغییرات نوبت ناشی از تأثیر آموزش واقعیت درمانی است.

بحث

هدف این مطالعه بررسی اثربخشی شناخت‌درمانی و واقعیت‌درمانی به روش گروهی بر کاهش افت تحصیلی دانش آموزان دختر بی سرپرست و بد سرپرست دوره راهنمایی بود. یافته‌ها نشان داد آموزش شناخت درمانی به شیوه گروهی باعث کاهش افت تحصیلی می شود. در این را ستا ضریب اتا بیانگر این بود که ۲۶٪ تغییرات در پس‌آزمون ناشی از آموزش بوده است. این یافته با نتایج پژوهش کشاورز و همکاران (۱۷)، صبحی قراملکی و همکاران (۹)، کاویانی و همکاران (۱۸) و اسمخانی اکبری نژاد و همکاران (۱۹) همسو می‌باشد. در تبیین این یافته به نظر می‌رسد که آگاهی دانش آموزان از باورهای نادرست و جایگزینی آن با باورهای درست و تأمل در مورد خطاهای شناختی جدید سبب می‌شود در رفتارهای خود تجدیدنظر کرده با آرامش بهتری به امور تحصیلی خود بپردازند. پیامدهای مثبت در امور تحصیلی در تحقیقات کشاورز و همکاران (۱۷) مبنی بر نگرش مثبت نسبت به تحصیل و کاهش اضطراب امتحان (۹)، افسردگی و کاهش اضطراب (۲۰)، کاهش اضطراب امتحان و افزایش پیشرفت تحصیلی (۲۱) گزارش شده است.

یافته دیگر پژوهش بیانگر این بود که واقعیت‌درمانی باعث کاهش افت تحصیلی می‌شود. همسو با این نتایج، پژوهش های دیگری بیانگر اثربخشی واقعیت‌درمانی را بر افزایش عزت نفس (۲۲)، کاهش بحران هویت، کاهش اضطراب (۲۲) و مسئولیت‌پذیری و کاهش بحران هویت افراد (۲۳) نشان داده است. در تبیین این یافته‌ها می‌توان گفت که نقش مشارکتی دانش‌آموز در فرایند برنامه‌ریزی تحصیلی برای خود، عدم سرزنش و قاطعیت در برخورد با وی و نپذیرفتن عذر و بهانه و تلاش مداوم برای تهیه برنامه‌ای که عملی باشد، توجه به فرایند پیشرفت و تشویق مداوم وی به هنگام هر پیشرفتی (حتی مختصر) مؤثر بود. یافته‌های پژوهش حاضر در زمینه‌های نظری و کاربردی تلویحاتی در بردارند. از بعد نظری، مداخلات شناخت درمانی و واقعیت درمانی از طریق کاهش باورهای ناکارآمد دانش‌آموزان و افزایش مسئولیت پذیری آن‌ها در امور تحصیلی خود، مؤثر می‌باشد.

نتیجه گیری

نتایج همچنین نشان داد که این دو رویکرد می‌توانند روش‌های مناسبی برای کاهش افت تحصیلی در نوجوانان باشد. بر مبنای یافته‌های این پژوهش برای کاهش افت تحصیلی نوجوانان بر استفاده از رویکردهای مشاوره‌ای تأکید می‌شود. همان‌طور که مشاهده شد استفاده از خود دانش آموزان به‌عنوان متخصص مشکل خود، باعث همکاری و رفع مشکل آنان می‌شود لذا بر استفاده و کاربرد این رویکردها تأکید دوباره می‌شود. لذا با توجه به اثربخش بودن رویکرد واقعیت درمانی

[Downloaded from journal.jmu.ac.ir on 2026-11-10]

و شناخت درمانی پیشنهاد می شود این رویکرد توسط مشاوران و روانشناسان مورد استفاده قرار گیرد. دانش آموزان مورد مطالعه در این تحقیق حداقل کلاس اول و دوم راهنمایی بودند. لذا در تعمیم نتایج به دانش آموزان دارای تحصیلات ابتدایی و سایر پایه‌های راهنمایی و متوسطه محدودیت وجود داد. همچنین تحقیق حاضر بر روی دانش آموزان شهر سقز انجام گرفته و ممکن است در تعمیم نتایج به دانش آموزان مناطق دیگر دارای محدودیت باشد.

تقدیر و تشکر

محققان از تمامی دست اندرکاران این مطالعه، اعم از دانش آموزان شرکت کننده، و معلمان و مدیران مدارس راهنمایی شهرستان سقز که در شکل‌گیری و انجام این پژوهش ما را یاری دادند، تشکر و قدردانی می نمایند. جهت اخذ کد اخلاق این مقاله در کمیته اخلاق دانشگاه علوم پزشکی جیرفت مطرح و با کد اخلاق IR.JMU.REC.1396.16 به ثبت رسیده است.

References

1. Gadwa K, Grigs SA. The school Dropout; Implication for counselors. The School Counselor,September. 1985; 33(1): 9-17.
2. Biabangard E. Effectiveness of Lazarus Multimodal Therapy, Elice Rational Emotional Therapy and Relaxation on Decreasing Students Test Anxiety. Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology. 2003;8(3): 36-42. (In Persian)
3. Ferrari J R, Callaghan J, Newbegin I. Prevalence of procrastination in the United States, United Kingdom, and Australia:Arousal and avoidance delays among adults. North American Journal of Psychology. 2005; (7)3: 1–6.
4. Ghaemi A. Family life system in Islam. 10th ed. Tehran: Parent-Teacher Association Publications; 2009.(In Persian).
5. Farahani MN, Shokri O, Geravand F, Daneshvarpour Z. Individual differences in academic stress and subjective well-being: Role of coping styles. International Journal of Behavioral Sciences. 2009;2(4):297-304. (In Persian)
6. Lotfabadi H. Educational Psychology. Tehran: Samt; 2006.(In Persian).
7. Kaplan HI, Sadock BJ. Comprehensive glossary of psychiatry and psychology. New York: Williams & Wilkins; 1991.
8. Rezaei S, Bazarganiyan N, Jahangirpoor M, Tousy H. Effectiveness of group Cognitive Therapy (CT) in reducing depression, anxiety and perceived stress in men with HIV. Scientific-Research Journal of Shahed University. 2015;22(116):23-35.
9. Sobhi Gharamaleki N; Rasoolzade Tabatabayee K; Azad Fallah P; Fathi Ashtiyani A. Comparing the efficacy of cognitive therapy and study skills training in the treatment of students with test anxiety. Journal of Psychology. 2008; 3(11): 37-60.
10. Mahmoudi GH , Ghafarzadeh E, Âzimi H, Heydari J. Studying the effect of cognitive therapy on the Social phobia among highschool boys in Kashan province in 1999. Journal of Mazandaran University of Medical Sciences. 2005; 15(46): 103-10. (In Persian)
11. Kilkus SP. Self-assertor and nurses a different voice. Nursing Outlook. 1990; 38(3): 143-5.
12. Shafiabady A. Groups of Dynamic and group counseling. Tehran: Roshd; 2009.
13. Moradi Shahrbabak F, Ghanbari Hashem Abad A, AghamohammadianSheerbaf HR. Effects of reality therapy in group method to enhance the self-esteem of students at Ferdowsi University of Mashhad. Studies in Education and Psychology. 2011; 11(2): 227-38.
14. Hosseinpour M, Darvishi T, Soudani M . The effect of training responsibility using glassers reality therapy method in reducing identity. 2010; 5(13): 97-106.
15. Moharreri F, FakoorZiba M, Asgharipour N. Effectiveness of group rational-emotive-behavior education on reducing identity crisis and increasing happiness among male adolescents in boarding school dormitory. Journal of Fundamentals of Mental Health. 2014;16(63): 213-21.
16. Nikbakht E, Abdekhodae MS, Hassanabadi H. Effectiveness of reality therapy group counseling program on academic motivation and procrastination. Research in Clinical Psychology and Counseling. 2012:3(2):81-94.
17. Keshavarz Gh, Baghban I, Fatehzadeh M . Effects of cognitive group counseling on changing attitude toward education. Journal of Psychology. 2005; 9(1): 51-66. (In Persian)

[Downloaded from journal.jmu.ac.ir on 2026-11-10]

18. Kaviani H, Hatami N, Shafieabadi A. The impact of mindfulness-based cognitive therapy on the quality of life in non-clinically depressed people. Advances in Cognitive Science ;10(4): 39-48.(In Persian)
19. Etemadi A, Nasirnejhad F, Smkhani akbarinejhad H. Effectiveness of group reality therapy on the anxiety of women. Quarterly Journal of Psychological Studies. 2014; 10(2): 73-88.(In Persian)
20. Samavatyan, M . The Relationship between psychological stress of family status in Hamadan high school students in the academic decline [Dissertation]. Tehran: Farhangian University of Tehran; 1995.(in Persian).
21. Nayeri ND, Hajbagheri M. Effects of relaxation on stress and quality of life in dormitory resident students. Feyz Journal. 2006; 10(2): 40-5.(In Persian).
22. Shafiabady A, Delavar A, Sedreepoosh N. Effect of group counseling with reality therapy approach on reducing anxiety among girl teenagers. knowledge and Research in Applied Psychology. 2005; 25: 21-34.(In Persian)
23. shokrkon H, Pouladi MA,Hagegi J. Study of the important factors of academic failure in secondary schools in Ahwaz . Journal of Education and Psychology. 2001; 7(3-4): 103-14.

[Downloaded from journal.jmu.ac.ir on 2026-11-10]